

MODEL ODPOWIEDZI – WIEDZA O SPOŁECZEŃSTWIE

WYJAŚNIENIA DO MODELU

W zadaniach otwartych odpowiedzi w modelu są odpowiedziami proponowanymi. Uznajemy każdą poprawną merytorycznie odpowiedź. W zadaniach zamkniętych należy bezwzględnie stosować schemat punktowania. Wyjątkiem są te zadania, gdzie przed proponowanymi odpowiedziami znajduje się „np.” – oznacza to bowiem możliwość innego sformułowania odpowiedzi niż proponowana w modelu. Zapisy w nawiasach kwadratowych oznaczają alternatywne odpowiedzi ucznia. W nawiasach okrągłych występują pojęcia i sformułowania niekonieczne w formułowaniu przez ucznia poprawnej odpowiedzi. Wytłuszczone elementy w odpowiedziach są niezbędne do uznania odpowiedzi za prawidłową.

Numer zadania	Poprawna odpowiedź	Schemat punktowania
1	Cytowany przepis mówi o nabyciu obywatelstwa na podstawie prawa ziemi .	1 punkt
2.1	3 spośród: Irlandia, Wielka Brytania, Dania, Norwegia, Szwecja, Finlandia, Estonia, Litwa	1 punkt za 3 państwa
2.2	Np. <ul style="list-style-type: none"> • łatwy dostęp do dopalaczy; • niskie ceny dopalaczy; • moda na substancje takie jak dopalacze; • nieskuteczność działań państwa wobec handlarzy dopalaczami; • dopuszczalność przez państwa zastosowania niektórych dopalaczy 	1 punkt za 2 przyczyny
3.	rewolucja przemysłowa	1 punkt
4.	Nie, nie wszystkie nacje wskazane na schemacie mają w Polsce status mniejszości narodowej lub etnicznej. Uzasadnienie: Np. W legendzie do schematu zostali umieszczeni także Kaszubi i Ślązacy, którzy nie mają statusu mniejszości narodowej lub etnicznej.	2 punkty: 1 punkt za stanowisko , 1 punkt za uzasadnienie stanowiska
5.	1. Janina Ochojska, Polska Akcja Humanitarna; 2. Jurek [Jerzy] Owsiak, WOŚP; 3. [ks.] Jacek Stryczek, Szlachetna paczka	2 punkty za 3 poprawne odpowiedzi, 1 punkt za 2 poprawne odpowiedzi
6.1	System boloński [boloński]	1 punkt
6.2	Wady - np. <ul style="list-style-type: none"> • niepełne wykształcenie wyższe; • niedostatki w wiedzy w porównaniu do absolwentów tradycyjnego systemu studiów • brak określonych umiejętności Zalety - np. <ul style="list-style-type: none"> • możliwość rozpoczęcia pracy w zawodzie po ukończeniu studiów I stopnia; • możliwość kontynuowania studiów na tym 	1 punkt za wskazanie 2 wad i 2 zalet

	<p>samym lub zbliżonym kierunku;</p> <ul style="list-style-type: none"> • większa interdyscyplinarność zdobytego wykształcenia 	
7. 1.	Są to instytucje [ośrodki] badania opinii społecznej [publicznej].	1 punkt
7.2.	Np. 2 spośród: wywiad, sondaż, sonda, ankieta	1 punkt za 2 odpowiedzi
8.	Myśl A – (myśl polityczna) prawicowa Myśl B – (myśl polityczna) lewicowa	1 punkt za 2 odpowiedzi
9.	1. (system) monopartyjny [jednopartyjny]; 2. (system) wielopartyjny [wielopartyjny rozbitcia wielopartyjnego/ rozbitcia wielopartyjnego]; 3. (system) dwupartyjny	1 punkt za 3 odpowiedzi
10.	Sejm V kadencji – 2 Sejm VII kadencji – 1 Sejm VIII kadencji - 3	2 punkty za 3 przyporządkowania, 1 punkt za 2 przyporządkowania
11.1	1. Marek Belka; 2. Włodzimierz Cimoszewicz; 3. Waldemar Pawlak; 4. Jerzy Buzek; 5. Tadeusz Mazowiecki	2 punkty za 5 odpowiedzi, 1 punkt za 4 odpowiedzi
11.2	Prezes Rady Ministrów	1 punkt
11.3.	5,3,2,1,4	1 punkt
12.	116	1 punkt
13.	1.F 2.F 3.F 4.P 5.P	2 punkty za wszystkie poprawne odpowiedzi, 1 punkt za 4 poprawne odpowiedzi
14.	a) Spory kompetencyjne między naczelnymi organami państwa rozstrzyga Trybunał Konstytucyjny . b) Bierne prawo wyborcze do Senatu obywatel RP uzyskuje po ukończeniu 30 roku życia.[Czynne prawo wyborcze do Senatu obywatel RP uzyskuje po ukończeniu 18 roku życia.] c) Jednostki samorządu terytorialnego wykonują swe zadania za pośrednictwem organów uchwałodawczych i wykonawczych. d) Weto Prezydenta RP wobec ustawy Sejm może odrzucić większością kwalifikowaną 3/5 głosów.	2 punkty za 4 odpowiedzi, 1 punkt za 3 odpowiedzi
15.1	Podział Polski na powiaty .	1 punkt
15.2	Mapa ilustruje podział na województwa .	1 punkt
16.	a) Samorządowe Kolegium Odwoławcze;	1 punkt

	b) Minister Edukacji Narodowej; c) Samorządowe Kolegium Odwoławcze	
17.	a) Dziennik Ustaw ; b) Wojewódzki Dziennik Urzędowy; c) Dziennik Ustaw; d) Monitor Polski	2 punkty za 4 odpowiedzi, 1 punkt za 3 odpowiedzi
18.	Nie jest zgodna z przepisami prawa, ponieważ narusza zasadę domniemania niewinności poprzez założenie bez prawomocnego wyroku sądu, że Marek Kowalski był złodziejem.	2 punkty - 1 punkt za rozstrzygnięcie i podanie nazwy zasady, 1 punkt za uzasadnienie w oparciu o materiał 18.2.
19.	Rozwód, ustalenie ojcostwa	1 punkt
20.	Sieć sklepów „Do przodu” sformułowała swoje stanowisko niezgodnie z prawem , ponieważ podała dane zwyczajców w postaci numeru PESEL i adresu zamieszkania , które jednoznacznie identyfikują te osoby.	2 punkty za odpowiedź: 1 punkt za rozstrzygnięcie, 1 punkt za uzasadnienie zawierające wytluszczone elementy.
21.	Powszechna Deklaracja Praw Człowieka; Pakty Praw Człowieka; Europejska Karta Społeczna	1 punkt
22.	USA, Rosja, Polska, Ukraina, Hiszpania, Wielka Brytania, Francja	1 punkt
23.	Np.: Tak. Można uratować życie ofierze przestępstwa lub zapobiec zamachowi, ratując dzięki temu wielu ludzi. Lub Nie. Każdy człowiek powinien być traktowany z poszanowaniem praw człowieka I generacji. Stosując tortury upodabniamy się do przestępców.	1 punkt za stanowisko i 2 argumenty
24.	1. Irlandzka Armia Republikańska [IRA]; 2. Państwo Islamskie [ISIS]; 3. Hamas	1 punkt
25.	Nowy Jork [Waszyngton], atak na WTC [Pentagon]; 2002; Biesłan; 2015, Paryż	2 punkty za 4 wiersze, 1 punkt za 3 wiersze
26.	1.Rada Europy, np. <ul style="list-style-type: none"> • ochrona praw człowieka; • wspieranie demokracji; 2. Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, np. <ul style="list-style-type: none"> • pokojowe rozstrzygnięcie sporów między państwami; • ochrona praw człowieka 3. Fundusz Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci [Fundusz Narodów Zjednoczonych Pomocy Dzieciom], np. <ul style="list-style-type: none"> • pomoc dzieciom w zakresie edukacji, ochrony zdrowia; • ochrona dzieci przed przemocą 	2 punkty za rozpoznanie 3 organizacji i podanie po 2 zadań do każdej z nich, 1 punkt za rozpoznanie 3 organizacji i podanie min. po 1 zadaniu do każdej z nich

27.	1. Winston Churchill; 2. Robert Schuman; 3. Jean Monnet	2 punkty za 3 postacie, 1 punkt za 2 postacie
28.	Żółty – Belgia, Holandia, Luksemburg, Francja, Włochy, RFN – 1952 [1951,1957]; Czerwony – Rumunia, Bułgaria – 2007; Błękitny – Łotwa, Estonia, Litwa, Polska, Czechy, Słowacja, Węgry, Słowenia, Malta, Cypr – 2004; Fioletowy – Szwecja, Finlandia, Austria - 1995	2 punkty za 4 wiersze, 1 punkt za 3 wiersze
29.	Np. Tożsamość europejska polega na uznaniu z jednej strony wkładu Europy w proces budowania demokracji, pluralizmu politycznego, systemu ochrony praw człowieka i postępu gospodarczego, a jednocześnie przynaniu, że Europa uczestniczyła w kolonializmie, niewolnictwie, zbrodni holocaustu.	1 punkt za ukazanie dualnego wkładu Europy w rozwój świata
30.	Temat 1. Zdający: 1. Określił na czym polega zjawisko wykluczenia społecznego, a następnie wskazał przykłady grup zagrożonych tym zjawiskiem, m.in. niepełnosprawni, kobiety po urlopie macierzyńskim, byli więźniowie, długotrwale bezrobotni. 2. Dokonał charakterystyki sytuacji osób wykluczonych na rynku pracy, podając przykłady negatywnych zjawisk dotykających te osoby, np. <ul style="list-style-type: none"> • Niechęć do zatrudnienia kobiet po urlopie macierzyńskim w obawie, że będą często korzystały ze zwolnień lekarskich; • Stygmatyzacja osób niepełnosprawnych i przekonanie pracodawców, że są gorsi od innych; • Obawy przed zatrudnianiem byłych więźniów ze względu na lęk przed ponownym popełnieniem przez nich przestępstwa. • Obawy przed zatrudnieniem osób długotrwale bezrobotnych i przekonanie, że nie mają one wystarczających kompetencji. 3. Dokonał charakterystyki sytuacji osób wykluczonych na rynku pracy, podając przykłady pozytywnych zjawisk,	Poziom III Wartość merytoryczna - 12 punktów Poprawność merytoryczna - Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego. Selekcja informacji - Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów nie związanych z tematem). Język, styl, kompozycja - Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.

	<p>dotykających te osoby, np.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kobiety po urlopie macierzyńskim mają krótszy czas pracy; • Osoby niepełnosprawne znajdują zatrudnienie w zakładach pracy chronionej oraz mają ułatwienia w zdobyciu pracy w urzędach administracji państwowej i samorządowej; • Byli więźniowie często są zatrudniani na budowach, gdzie brakuje rąk do pracy i gdzie mają szansę na zdobycie środków wystarczających im na utrzymanie. • Osoby długotrwale bezrobotne podnoszą swoje kwalifikacje i zwiększają swą atrakcyjność na rynku pracy. <p>4. Zaproponował środki zaradcze, które mogłyby przyczynić się do poprawy sytuacji osób wykluczonych na rynku pracy, np.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upowszechnienie tzw. elastycznego czasu pracy i danie młodym matkom oraz osobom niepełnosprawnym możliwości wykonywania obowiązków służbowych w domu; • Stworzenie przez państwo systemu dopłat i ulg podatkowych dla pracodawców zatrudniających osoby wykluczone społecznie; • Ułatwienie ze strony państwa prowadzenia działalności gospodarczej osobom wykluczonym społecznie poprzez m.in. system ulg podatkowych, mniejsze składki na ZUS 	
	<p>Temat 2. Zdający:</p> <p>1. Wyjaśnił na czym polega zjawisko populizmu i podał min. 2 przykłady oraz zdefiniował pojęcie „społeczeństwo obywatelskie” , a także przedstawił warunki rozwoju postaw populistycznych w społeczeństwach, np.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak poczucia odpowiedzialności obywateli za państwo; 	<p>Poziom III</p> <p>Wartość merytoryczna - 12 punktów</p> <p>Poprawność merytoryczna - Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>Selekcja informacji - Zdający</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Niski poziom kultury politycznej obywateli; • Kryzys ekonomiczny jako przyczyna wzrostu postaw roszczeniowych w społeczeństwie; • Występowanie demagogii na scenie politycznej; • Kryzys elit politycznych; • Składanie przez polityków obietnic bez pokrycia, popularnych medialnie. <p>2. Ukazał wpływ populizmu na funkcjonowanie społeczeństwa obywatelskiego, np.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost postaw agresji różnych grup społecznych względem siebie; • Wzrost postaw roszczeniowych obywateli wobec państwa; • Ograniczanie przez państwo różnych form aktywności obywatelskiej; • Dezawuowanie przez populistów roli liderów opozycji politycznej i społecznej; • Realizowanie przez populistów koncepcji silnego państwa, z silnym liderem , rządzącym w sposób autorytarny; • Ograniczanie swobód obywatelskich w imię zachowania ładu i porządku; <p>3. Ukazał wpływ populizmu na funkcjonowanie państwa, np.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Upadek praworządności i konstytucjonalizmu; • Ograniczanie koncepcji trójpodziału władzy; • Zaostrzenie przepisów karnych; • Kryzys instytucji kontroli i ochrony prawa; • Ograniczanie procedur demokratycznych; <p>4. Wskazał konsekwencje wpływu populizmu na funkcjonowanie państw i społeczeństw obywatelskich, np.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost izolacji państwa na arenie międzynarodowej; • Wykluczanie państw z członkostwa w organizacjach międzynarodowych; • Pogłębienie się kryzysu ekonomicznego 	<p>przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów nie związanych z tematem).</p> <p>Język, styl, kompozycja - Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>
--	--	--

	<p>w państwie na skutek realizacji haseł populistów;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wzrost niezadowolenia społecznego i radykalizacja nastrojów; • Możliwość pojawienia się kolejnych populistów na scenie politycznej; • Kryzys demokracji w państwie i możliwość przekształcenia państwa z reżimu demokratycznego na autorytarny; 	
	<p>Temat 3. Zdający:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Zdefiniował pojęcie „dekolonizacja” i wskazał kontynenty, gdzie od połowy XX w. zachodziły procesy dekolonizacyjne - Afryka, Azja. 2. Scharakteryzował problemy polityczne zdekolonizowanego świata (min. 4), np. <ul style="list-style-type: none"> • Zmiana układu sił na świecie po II wojnie światowej - mimo istnienia dwubiegunowego układu sił (ZSRR i satelici oraz USA i państwa demokratyczne) pojawił się ruch państw niezaangażowanych; • Rozwój nowych instytucji międzynarodowych, np. SEATO, ANZUS, CENTO, Unia Afrykańska, Liga Państw Arabskich; • Rozwój terroryzmu , głównie islamskiego, np. zamach na olimpiadzie w Monachium, atak na WTC, zamachy m.in. w Madrycie, Londynie, Paryżu; • Konflikty postkolonialne (min. 3) , np. konflikt w Rwandzie, Liberii, Czadzie, Sudanie, Kongo, Angoli - przy charakterystyce konfliktu Zdający powinien podać jego ramy czasowe , walczące strony oraz przyczyny i skutki konfliktu. 3. Scharakteryzował problemy ekonomiczne zdekolonizowanego świata (min. 4), np. <ul style="list-style-type: none"> • Podział świata na bogatą Północ i biedne Południe (wymienił po min. 2 cechy obu tych części, np. Północ - koncentracja przemysłu i innowacyjnych technologii, koncentracja kapitału finansowego i kadrowego; Południe - niski poziom rozwoju gospodarczego i uzależnienie od wielkich koncernów, rynek zbytu dla 	<p>Poziom III</p> <p>Wartość merytoryczna - 12 punktów</p> <p>Poprawność merytoryczna - Zdający nie popełnił żadnego błędu merytorycznego.</p> <p>Selekcja informacji - Zdający przeprowadził poprawną selekcję i hierarchizację informacji (nie zamieścił w pracy fragmentów nie związanych z tematem).</p> <p>Język, styl, kompozycja - Zdający zaprezentował wywód w pełni spójny, harmonijny i logiczny.</p>

	<p>producentów z bogatej Północy, a także rynek surowcowy);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dominacja walutowa państw wysoko rozwiniętych – strefy dolara, euro, funta w dawnych koloniach i słabość walutowa byłych kolonii; • Nierówny rozdział dóbr między społeczeństwa wysoko rozwinięte a społeczeństwa byłych kolonii – wzrost dysproporcji ekonomicznych i narastanie postaw roszczeniowych; • Nasilenie migracji o podłożu ekonomicznych z byłych kolonii do metropolii i powstawanie konfliktu kulturowego (np. Francja, Wielka Brytania) <p>4. Określił perspektywy na przyszłość , np.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pogłębienie konfliktu kulturowego i wzrost zagrożenia aktami przemocy na tle kulturowym; • Nasilenie procesów migracyjnych z biednego Południa w stronę bogatej Północy; • Rozwój postaw rasistowskich i ksenofobicznych w krajach wysoko rozwiniętych; • Wzrost zagrożenia atakami terrorystycznymi; 	
<p>Uwaga do schematu punktowania:</p> <p>Na poziomie II i na poziomie I został podany ogólny schemat punktowania.</p>	<p>Poziom II</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Przedstawił w pełni większość istotnych aspektów - pominął tylko jeden istotny aspekt zagadnienia. • Wykorzystał znajomość i rozumienie wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez uwzględniania w wystarczającym stopniu kontekstu interpretacyjnego. • Wykazał się znajomością wybranych pojęć związanych z zagadnieniem. 	<p>Wartość merytoryczna – 8 punktów</p> <p>Poprawność merytoryczna – Zdający popełnił 1 lub 2 błędy merytoryczne.</p> <p>Selekcja informacji – Zdający przeprowadził niekonsekwentną selekcję informacji i ich hierarchizację (umieścił w pracy nieliczne fragmenty nie związane z tematem).</p> <p>Język, styl, kompozycja – Zdający zaprezentował wywód nie w pełni uporządkowany.</p>

	<p>Poziom I</p> <p>Zdający:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zasygnalizował 3 istotne aspekty zagadnienia lub w pełni scharakteryzował jeden aspekt zagadnienia. • Wykorzystał w niewystarczającym stopniu znajomość i rozumienie wybranych aspektów danego problemu do jego opisu, bez ukazywania związku z kontekstem interpretacyjnym. • Wykazał się znajomością jedynie nielicznych pojęć związanych z danym zagadnieniem. 	<p>Wartość merytoryczna - 4 punkty.</p> <p>Poprawność merytoryczna - Zdający popełnił 3 lub 4 błędy merytoryczne.</p> <p>Selekcja informacji - Zdający przeprowadził w niewystarczającym stopniu selekcję informacji i ich hierarchizację (w pracy znaczną część stanowią fragmenty nie związane z tematem).</p> <p>Język, styl, kompozycja - Zdający zaprezentował wywód w sposób chaotyczny i nielogiczny.</p>
	<p>0 punktów</p> <p>Treść pracy wskazuje na to, że zdający nie zrozumiał tematu.</p>	<p>Zdający popełnił min. 5 błędów merytorycznych. Ponad połowę pracy stanowią fragmenty nie związane z tematem. Wywód jest niekomunikatywny.</p>